PERSPECTIVE VARIATE ASUPRA AUDIERII VICTIMEI TRAFICULUI DE PERSOANE

DIVERSE PERSPECTIVES ON THE HEARING OF HUMAN TRAFFICKING VICTIMS

CZU: 343.6:347.99 **https://doi.org/10.59295/spd2024j.84**

Irina GAVZER,
ORCID: 0009-0006-6598-4241
e-mail: irinagavzer@gmail.com
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Summary. *Human trafficking is a severe global issue involving sexual exploitation, forced labor, and other forms of abuse. This article examines how victims are interviewed within judicial systems, focusing on practices in Moldova. Current challenges are identified, and solutions are proposed to improve the hearing process, ensuring dignified and respectful treatment of victims. By comparing Moldovan practices, European Court of Human Rights standards, and methods used in the USA, a comprehensive perspective on addressing this issue is offered. The importance of an integrated and transnational approach to combating human trafficking and ensuring empathetic and appropriate victim hearings is emphasized, crucial for their recovery and reintegration into society.*

Keywords: *empathy, human rights, human trafficking, jurisprudence, protection.*

INTRODUCERE

Traficul de ființe afectează milioane de persoane anual, rămânând o problemă globală gravă. Această formă modernă de sclavie, caracterizată prin exploatare sexuală, muncă forțată și alte abuzuri, încalcă drepturile fundamentale ale omului și subminează demnitatea umană. În contextul globalizării și al mobilității transfrontaliere crescute, traficul de persoane a devenit o preocupare majoră pentru comunitatea internațională, necesitând o abordare multidimensională și transnațională. Acest articol analizează modul în care victimele traficului de persoane sunt audiate în cadrul sistemelor judiciare, cu un accent special pe jurisprudența din Republica Moldova. Scopul este de a examina practicile existente, de a identifica provocările și de a propune soluții pentru îmbunătățirea procesului de audiere a victimelor. O astfel de analiză este esențială pentru a înțelege impactul audierilor asupra victimelor și pentru a asigura un tratament demn și respectuos în cadrul procesului judiciar.

Prin compararea practicilor din Moldova cu standardele Curții Europene a Drepturilor Omului și cu metodele utilizate în alte jurisdicții, cum ar fi Statele Unite, articolul oferă o perspectivă amplă asupra modului în care diferite sisteme legale abordează această problemă complexă și sensibilă. Scopul este de a contribui la dezvoltarea de

politici și practici mai eficiente, centrate pe nevoile și drepturile victimelor traficului de ființe umane. Audierea adecvată și empatică a victimelor traficului de ființe umane nu este doar o chestiune de respectare a normelor legale și a drepturilor omului, ci reprezintă un pas esențial în procesul de vindecare și reintegrare a acestora în societate. Acest studiu își propune să scoată în evidență această problemă critică și să ofere recomandări concrete pentru îmbunătățirea practicilor actuale.

ANALIZA CADRULUI LEGAL ȘI PRACTICII JUDICIARE

Analizând cadrul legal actual, este esențial să observăm că Republica Moldova a făcut progrese semnificative în implementarea legislației pentru combaterea traficului de persoane. Totuși, este necesară o evaluare continuă pentru a asigura alinierea cu standardele internaționale. Examinând legislația Moldovei în lumina convențiilor internaționale, precum Convenția Consiliului Europei împotriva Traficului de Ființe Umane, se observă necesitatea unor îmbunătățiri. Ar fi benefică revizuirea mecanismelor de protecție a victimelor pentru a preveni revictimizarea în timpul audierilor.

Traficul de ființe umane este o încălcare gravă a drepturilor omului și a demnității umane. Protocolul ONU privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, definește clar formele în care se manifestă această infracțiune.

Traficul de ființe umane este un fenomen social complex, care necesită atât studii științifice, cât și măsuri legislative și instituționale pentru diminuare și protecția victimelor. În contextul specific al Republicii Moldova, este crucial să se recunoască factorii socio-economici și politici care influențează eficacitatea legislației și practicilor în domeniul traficului de persoane. Instabilitatea economică și migrația cresc vulnerabilitatea la traficul de persoane și complică procesul de audiere a victimelor. Practicile judiciare din Republica Moldova trebuie evaluate în raport cu drepturile omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care pune accent pe respectarea demnității și prevenirea revictimizării. Legislația Republicii Moldova stipulează aceste fapte în articolele 165 și 206 din Codul penal, definind traficul de ființe umane ca recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane în scop de exploatare.

Pedeapsa variază între 7 și 25 de ani de închisoare sau detențiune pe viață, în funcție de gravitatea faptelor. Compararea cu practicile din alte state, precum Statele Unite, poate oferi perspective valoroase pentru îmbunătățirea abordării Moldovei față de victimele traficului de persoane. În SUA, există programe și inițiative pentru sprijinirea și protejarea victimelor, cum ar fi consilierea specializată și programele de conciliere. Adaptarea acestor practici în Republica Moldova ar putea îmbunătăți modul în care victimele sunt tratate și protejate în sistemul judiciar. Analizând cazurile de trafic de persoane din SUA, comparându-le cu cele de la CEDO și situația din Republica Moldova, se observă diferențe semnificative în abordările judiciare și legislația relevantă.

În SUA, cazuri precum cel al lui Jonathan Jenkins și Antoine Wallace, cu pedepse severe și prejudicii morale semnificative pentru victime, ilustrează o abordare riguroasă și centrată pe drepturile victimelor. De exemplu, Jenkins a fost condamnat la trei sentințe pe viață și obligat să plătească peste un milion de dolari despăgubiri victimelor.

La polul opus, CEDO în Cauza V.C.L. și A.N. v. Regatul Unit a subliniat principiul ne-pedepsirii victimelor traficului de persoane, evidențiind încălcările drepturilor omului atunci când victime minore au fost pedepsite în loc să fie recunoscute și tratate ca victime ale traficului. Aceste comparații subliniază un decalaj între practicile judiciare din SUA, orientate spre protecția activă a drepturilor victimelor, și cele din Republica Moldova, unde încă se caută alinierea la standardele internaționale.

Moldova are oportunitatea de a învăța din aceste abordări diverse pentru a-și îmbunătăți cadrul legislativ și practicile judiciare, asigurând o protecție mai eficientă pentru victimele traficului de persoane. Reflectând asupra statisticilor recente, se observă necesitatea de a îmbunătăți modul în care victimele traficului de persoane sunt audiate în cadrul procesului judiciar. O abordare mai centrată pe nevoile și drepturile acestora, incluzând măsuri de protecție și sprijin psihologic, ar putea minimiza traumele și asigura un proces echitabil și uman.

Consolidarea capacității instituțiilor de stat de a răspunde eficient fenomenului traficului de persoane este esențială, implicând programe de instruire pentru autoritățile implicate în procesul penal și proceduri de audiere adaptate victimelor. Audierea victimelor traficului de ființe umane în Republica Moldova trebuie să respecte nu doar standardele juridice naționale, ci și pe cele internaționale, inclusiv principiile Convenției Consiliului Europei împotriva Traficului de Ființe Umane.

Utilizarea unor tehnici de interogare și audiere care să minimizeze riscul de revictimizare și să faciliteze exprimarea liberă și sigură a victimelor este esențială. În Republica Moldova, este crucial să recunoaștem provocările socio-economice care pot influența traficul de persoane și experiențele victimelor. Acest aspect subliniază necesitatea unei colaborări strânse între agențiile guvernamentale și organizațiile nonguvernamentale pentru a oferi un sprijin cuprinzător victimelor, atât în timpul urmării penale, cât și în etapa de recuperare post-proces.

Procesul de audiere a victimelor traficului de persoane necesită o abordare juridică profundă și empatică, adaptată realităților complexe și nevoilor specifice ale acestora. Dacă victima colaborează cu ofițerul de urmărire penală, este esențial să ne concentrăm pe identificarea și stabilirea tuturor membrilor grupărilor criminale implicate.

Acest lucru implică clarificarea circumstanțelor, de la falsificarea documentelor până la trecerea frontierei și sosirea la locul exploatării, evitând totodată revictimizarea victimei. Datele statistice arată că, între ianuarie 2011 și iulie 2015, 1086 de persoane din Republica Moldova au devenit victime ale traficului de persoane, inclusiv 4 pentru prelevare de organe și 520 pentru exploatare sexuală. Există o tendință îngri-

jorătoare în care majoritatea copiilor traficați sunt fete. Un exemplu notabil este cel al doi bărbați care au obligat un tânăr cu dizabilități mentale să cerșească, bătându-l cu cruzime când refuza, și care au fost condamnați la câte 8 ani de închisoare. Societatea civilă și experții subliniază necesitatea ajustării abordărilor și cadrului legal pentru a face față noilor tendințe în traficul de persoane. Se remarcă că majoritatea programelor de asistență pentru victime nu sunt durabile și că prevenirea traficului de copii și protecția adecvată a acestora sunt deficitare. Având în vedere complexitatea cazurilor de trafic de persoane în Republica Moldova, este imperativ să adoptăm o abordare mai robustă și cuprinzătoare.

Aceasta include nu doar pedepsirea traficanților, ci și oferirea unui suport consolidat și durabil victimelor. Este esențială intensificarea eforturilor pentru prevenirea traficului, în special în rândul grupurilor vulnerabile, cum ar fi copiii și persoanele cu dizabilități, prin programe educaționale și de conștientizare și consolidarea parteneriatelor cu organizațiile societății civile. De asemenea, este crucială îmbunătățirea cadrului legislativ și a practicilor judiciare pentru a asigura protecția eficientă și respectarea drepturilor victimelor în procesele judiciare, de la primele etape ale urmării penale, inclusiv audierea victimelor. Este necesară consolidarea și sustenabilitatea programelor de asistență pentru victime, inclusiv abilitarea economică și sprijinul psihosocial, asigurând astfel accesul victimelor la oportunități de reintegrare socială și economică. Raportul anual privind traficul de persoane evidențiază eforturile Republicii Moldova de a combate acest fenomen, inclusiv investigarea și urmărirea penală a unui număr mai mare de cazuri. Totuși, raportul subliniază și domenii ce necesită îmbunătățiri, precum identificarea activă a victimelor în rândul grupurilor vulnerabile și consolidarea abordărilor centrate pe victimă.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Una dintre cele mai mari provocări este trauma și posibilitatea revictimizării în timpul audierilor judiciare. Audierea poate reactiva amintiri traumatizante, necesitând o abordare sensibilă și adaptată pentru a proteja victimele de efecte negative suplimentare. Un alt aspect semnificativ este lipsa de formare specializată a profesioniștilor din domeniul justiției, care poate duce la aplicarea unor tehnici de interogare nepotrivite și la neînțelegerea impactului psihologic al traficului asupra victimelor.

De asemenea, se constată lipsa resurselor și suportului adecvat pentru victime, inclusiv accesul la consiliere psihologică, asistență juridică și programe de reintegrare socială și economică. Aceste dificultăți sunt amplificate de provocările socio-economice și de sistem din Republica Moldova, care limitează capacitatea instituțiilor de a răspunde eficient nevoilor victimelor traficului de persoane. Ar fi benefică organizarea de programe de formare continuă pentru judecători, procurori și avocați, pentru a-i familiariza cu aceste abordări sensibile. Introducerea rolului de mediator specializat în traficul de ființe umane ar putea facilita interacțiunea dintre victime și sistemul ju-

diciar, asigurând că drepturile și nevoile victimelor sunt respectate. Dezvoltarea unor programe de asistență și protecție personalizate pentru victime, înainte, pe parcursul și după audiere, ar sprijini recuperarea holistică a acestora și le-ar încuraja participarea activă în procesul judiciar. Traficul de ființe umane și traficul de migranți sunt printre cele mai profitabile infracțiuni, situându-se pe locurile trei și patru în lume din punct de vedere al veniturilor, după traficul de arme și droguri.

Este esențială consolidarea colaborării între justiție, sănătate, educație și asistență socială pentru a asigura un răspuns coerent și eficient la nevoile victimelor. Prin aceste inițiative inovative, Republica Moldova poate dezvolta o practică juridică mai empatică și eficientă în soluționarea cazurilor de trafic de persoane, asigurând justiție și sprijin adecvat pentru victime.

CONCLUZII

Reflectând asupra necesității îmbunătățirii legislației și practicilor judiciare în contextul audierii victimelor traficului de ființe umane în Republica Moldova, devine evident că abordarea actuală necesită ajustări pentru a asigura o protecție mai eficientă și un tratament empatic al victimelor. Prima direcție ar trebui să fie consolidarea legislației cu un accent pe protecția drepturilor și nevoilor victimelor, inclusiv măsuri pentru a preveni revictimizarea în timpul audierilor. Aceasta implică revizuirea și adaptarea procedurilor de audiere la noile practici judiciare.

O altă considerație importantă este îmbunătățirea pregătirii profesioniștilor din domeniul judiciar. Formarea specializată în domeniul traficului de ființe umane, cu accent pe aspectele psihologice și sociale, este crucială pentru a asigura că judecătorii, procurorii și avocații pot aborda aceste cazuri cu sensibilitate și competență. Integrarea serviciilor de suport și asistență pentru victime, atât înainte, cât și după audiere, este esențială. Aceasta include accesul la consiliere psihologică, asistență juridică și programe de reintegrare socială și economică, contribuind astfel la recuperarea și reintegrarea eficientă a victimelor în societate.

În concluzie, îmbunătățirea abordării audierii victimelor traficului de ființe umane în Republica Moldova necesită un efort conjugat și o viziune inovatoare, care să îmbine cunoașterea juridică cu o înțelegere profundă a impactului social și psihologic al traficului de persoane. Aceste ajustări sunt esențiale pentru a asigura că victimele sunt tratate cu respect și empatie, iar drepturile și demnitatea lor sunt protejate în procesul judiciar.

REFERINȚE

1. BUDECI V., Traficul de ființe umane – principala formă a migrației ilegale în contextul situației actuale din Republica Moldova. În: „Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: probleme teoretice și practice”.

2. DORAŞ S., Criminalistica. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2011.
3. MATEUŢ Gh., Petrescu E. P., Ștefăroi N. ș.a. Traficul de ființe umane. Infractor. Victimă. Infracțiune. Asociația Magistraților Iași. Iași, 2005.
4. MOISE A.C., Stancu Em. Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor. Ed. Universul Juridic. București, 2017.
5. ROTARI O., Criminologie (ed. revăzută şi adăugită). Chişinău: ULIM, 2011, p. 671.
6. VIDAICU M., DOLEA I., Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual). INJ, UNDOC.
7. ZUBCO V., AVRAM M., GHEORGHIŢĂ M. ș.a. Protecția drepturilor omului la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere. Ed. ARC. Chișinău, 2006, p. 119.
8. Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Academia „Ștefan cel Mare”, Fondul Hanns Seidel (Munchen, Bavaria), Chișinău, 2005, p. 400.